

LANGETERMIJN OPLOSSING VOOR ASIELOPVANG

COA-reactie op rapport ACVZ / ROB 'Asielopvang uit de crisis' – juni 2022

Recent verscheen het rapport 'Asielopvang uit de crisis' van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Daarin wordt gepleit voor een langetermijn oplossing voor de opvang van asielzoekers. De analyse die de ACVZ en de ROB neerleggen over de problematiek sluit goed aan bij die van het COA, net als hun opvatting dat het opvangstelsel er anders uit moet gaan zien.

Tijd voor een ander, meer stabiel concept

Het pleidooi voor een toekomstbestendig en stabiele asielopvang is niet nieuw. Na de crisis in 2015-2016 was er ook al een roep om het opvangsysteem anders te organiseren. Het COA heeft herhaaldelijk aangegeven dat er behoefte is aan een stabielere, duurzamer en vooral ook humaner systeem. In de huidige crisismoments blijkt het moeilijk, zo niet onmogelijk, om opvang en begeleiding van een goede kwaliteit te (blijven) leveren en komt de menselijke maat met enige regelmaat in het gedrang.

Sterk wisselende aantallen op te vangen asielzoekers zijn een gegeven, maar het volgen van deze volatiliteit is niet meer van deze tijd, zeker niet in de huidige vastgoed- en aannemersmarkt, alsmede de arbeidsmarkt. Het is tijd voor een ander concept waarbij we niet langer meer opschalen als het moet en afschalen zodra het kan, maar op meerjarige stabiele locaties flexibel omgaan met de inzet ervan. Samen met gemeenten op- en afschalen op bestaande locaties dus. Dat komt het bestuurlijk draagvlak ten goede en levert ook meer politieke rust op nationaal, regionaal en lokaal niveau op. Maar bovenal meer ruimte voor duurzame relaties, in het belang van alle betrokken partijen, niet in het minst onze bewoners.

De (reeds bestaande) Uitvoeringsagenda Flexibilisering is een goede basis voor het neerzetten van zo'n toekomstbestendig en stabiel opvangconcept. Ook in het regeerakkoord is opgenomen dat toegewerkt moet worden naar een stabiel systeem en bijpassende financiering, waarmee een vaste voorraad aan opvangplekken mogelijk wordt gemaakt.

Stabiele asielopvang en bijpassend financieel arrangement

Het rapport van de ACVZ en de ROB bevat veel ingrediënten die het COA herkent en waarmee het COA zich gesteund voelt in het pleidooi voor structurele oplossingen. Met name de oproep om de asielopvang te herzien, te werken aan meer stabiliteit en de daarbij behorende randvoorwaarden van een meerjarige stabiele en toereikende financiering worden onderschreven. Het is nu zaak dit nieuwe systeem samen met partners ook daadwerkelijk te realiseren.

Het COA heeft in het beoogde nieuwe systeem stabiele opvanglocaties die voor langere termijn en meervoudig gebruikt worden, gebaseerd op duurzame relaties met gemeenten. Op die manier kan een locatie bij een lagere bezetting voor meerdere functionaliteiten worden gebruikt. Denk aan woonruimte voor andere spoedzoekers op de woningmarkt, soms tegelijk, soms 'volgtijdelijk' of de inzet van ruimte voor een andere maatschappelijke opgave. Zo levert de locatie toegevoegde waarde voor een gemeente en dat levert meer draagvlak op voor opvang en begeleiding van asielzoekers. Hiermee ontstaat meer rust en regelmaat in het organiseren van opvang en begeleiding. Dergelijke locaties zijn ook voor gemeenten aantrekkelijker: zij hebben dan de gelegenheid om lokaal beleid voor een langere periode te maken op en rond een locatie en kunnen zo een oplossing bieden voor meerdere maatschappelijke, lokale vraagstukken. Stabiele opvang leidt ook tot rust en regelmaat voor de rijksbegroting en voorkomt hoge tijdelijke kosten voor (crisis)noodopvang. En last but not least: het is een humaner systeem, waarin minder verhuisc bewegingen voor bewoners nodig zijn, de kwaliteit van opvang en begeleiding beter gewaarborgd kan worden en structurele samenwerkingen tot stand kunnen komen gericht op inburgering en participatie van bewoners.

Een stabiele meerjarige financiering is een belangrijke randvoorwaarde in een dergelijk systeem. Op dit moment wordt het COA gefinancierd op basis van bezette bedden, hetgeen noodzaakt tot het sluiten van locaties bij een dalende bezetting. Dat moet anders: met een budget dat meerjarig en stabiel is en meer marge biedt in termen van reservecapaciteit. Het COA herkent de uitspraak uit het rapport van de ACVZ en de ROB dat het huidige financiële risico het draagvlak bij gemeenten om bij te dragen aan de opvang van asielzoekers ondermijnt.

Onderscheid verantwoordelijkheid kansrijk-kansarm niet uitvoerbaar

Het COA kijkt wél fundamenteel anders dan de ACVZ en de ROB naar het aanbrengen van een onderscheid in de verantwoordelijkheid voor respectievelijk kansrijke en kansarme asielzoekers, zoals aanbevolen in hun rapport.

Naast de juridische beperkingen in de op dit moment geldende wet- en regelgeving, brengt een dergelijk onderscheid in opvanglocaties veel extra uitdagingen mee voor de uitvoering. In de praktijk geldt dat er weinig draagvlak is voor locaties met een geringe diversiteit. Het vinden van locaties, uitsluitend voor wat de ACVZ en de ROB kansarme asielzoekers noemen, zal een moeilijke, mogelijk onuitvoerbare opgave zijn. Bovendien zal een en ander ook doorwerken in de sfeer en leefbaarheid van dergelijke locaties. Daarnaast zal een hard onderscheid tussen gemeentelijke en COA-opvang de flexibiliteit in opvang en begeleiding verminderen, nog los van de vraag of het wenselijk is verschillende regimes te hanteren voor asielzoekers. En tot slot: kansrijk is geen garantie voor vergunningverlening en kansarm is geen garantie voor het niet verlenen van de vergunning. Het geplaatst worden in één van deze categorieën heeft als risico het wekken van valse verwachtingen. Het COA is geen voorstander van het op deze manier doorvoeren van dit onderscheid, zowel omwille van de gevoelens, sentimenten en verwachtingen die dit voor asielzoekers met zich meebrengt als vanuit het perspectief van uitvoerbaarheid. Wel steunt het COA de gedachte die achter dit onderscheid zit, namelijk dat asielzoekers zo snel mogelijk kunnen starten met taal en werk, in of in

de nabijheid van de gemeente waar ze gaan wonen. Participatie vanaf dag 1, zoals het coalitieakkoord ook benadrukt voor kansrijken, vindt het COA een belangrijk uitgangspunt. Iets waar het COA met bijvoorbeeld meedoenbalies op dit moment al aan bijdraagt. En iets waarbij we graag samen met gemeenten blijven zoeken naar (nog meer) passende mogelijkheden. Daarnaast is het zaak snel duidelijkheid te geven aan de asielzoeker over hun perspectief en werk te maken van het snel beëindigen van het recht op opvang van mensen die geen recht hebben op verblijf in Nederland.

Tot slot is het COA op zich geen voorstander van het dwingen van gemeenten om opvanglocaties te realiseren. Het COA streeft naar duurzame relaties, waarbij in gezamenlijkheid gewerkt wordt aan voldoende plekken voor asielopvang. Desalniettemin leert de huidige praktijk dat er te weinig opvanglocaties beschikbaar zijn. Dan kan het noodzakelijk zijn om een instrument te hebben om gemeenten te dwingen locaties voor asielopvang te realiseren. De juridische mogelijkheden hiertoe worden nu onderzocht.

Vervolg

Het bestuur van het COA gaat graag in gesprek met de ACVZ en de ROB over hun bevindingen, de gedane suggesties en de duiding en concretisering hiervan. Maar ook met andere relevante partners wil het COA de dialoog blijven voeren over structurele oplossingen voor de asielopvang. Want de richting is met dank aan het rapport duidelijker geworden. Maar hoe we dit duurzaam met elkaar realiseren en welke randvoorwaarden nodig zijn om een en ander ook uitvoerbaar te laten zijn, dat vraagt nog om een verdieping en nadere uitwerking, onder meer samen met het ministerie van Justitie & Veiligheid, maar ook met andere partners.